

FRIDRIHŠTAJNSKA POT NA MESTNI VRH NAD KOČEVJEM

ČAROBNI NAPOJ VERONIKE DESENIŠKE

PETER VOVK

Sledi živali in ptic iščejo druga drugo. Kje sem zapisan jaz, na kateri strani poti? Lahek sem, brez prave teže, samo sledi stopinj, zemlja, mehka trava. Pajčevina boža obraz, snel sem jo z veje. Nihče ni hodil tod. Vetrč odpihava stopinje mojih nog, nevidno mi sledi.

Harfe mnogih strun ptičev pevcev so napete in pojejo. Enakomerno in tiho trka žolna po suharju. Gledam posamezna drevesa ob skalnati poti, tiho zamišljena v svojo rast. Kakor eno od njih grem mimo njih - nem. Zagrnenj v zeleni molk listov in iglic poslušam, gledam in molčim. Svetloba je vsak čas drugačna: ne bi mogel pričarati česa lepšega.

Neopazen stopam po skalnati poti. Zrak je čist in svež, klic po samoti me vleče naprej. Gledam redka stara drevesa in njihov naraščaj. Trepetlika trepetaja, kot bi se bala, da me ne izgubi steza. Vse je poškopljeno z julijskim soncem. Neznani obrazi skal in skalnatih blokov mi delajo družbo.

Neka privlačnost me stalno vleče navzgor. Ovit sem s trdo hrapavostjo drevesne skorje. Vetrč pihlja in hladi razgret obraz. Tiho razbija plašno srce: stopinje medvedke v mehki zemlji. Zelena svetloba se spušča z vej; šepetajoč molk. V samoti skal sem in stegnjenih dreves.

Lepjliva listnata pot je vsa popackana od kapljic dežja. Ustavljaj sem se na že znanih mestih, zajemal sapo. Srce je med rebri razbijalo močnejše. Kakor drevesa v vetru sem bil, pripet med veje in debela.

VSE JE TAKO SLOVESNO

Z menoj si, fridrihštajnska pot, rahlo zarisana med drevjem in skalami. Pelješ me navzgor, obdana s cveticami in travami. Prva mestna cesta je že tu, potem pa po bližnjici naprej. Greš mimo redkih starih dreves, skal in kamnov. Razmehčalo te je sonce in deževne kapljice. Ptičjega petja je polno ob tebi.

Zimska tišina je šla od tebe proč, fridrihštajnska pot. Zmeraj se vijugaš drugače, izgubljaš se med drevjem in grmovjem. Kako prijetno je hoditi med leskami po mehkem listju! Blago speljana me vlečeš naprej. Občasno se ustaviš, kot, češ, pogledj okoli sebe, ne rini kar naprej. Drevesa lip, brez in trepetlik me pozdravljajo. Zelena svetloba se spušča z visokih vej. Vse je tako lepo in slovesno.

A moja skalnata pot se ne obrne, naprej hiti in

jaz za njo. Skriva se za drevesi, grmi in skalami in se spet prikaže. Sence dreves in grmov tipajo žarki sonca. Zame ni lepše poti, kot je ta fridrihštajnska pot. Vonj po smreču in smoli draži nos. Kot v sanjah se skalnata pot vije naprej.

Vse je tako preprosto in lepo ob skalnati poti. Kot v obrazu prijatelja, ki ga že dolgo nisi videl, zopet spoznaš drage znane poteze. Samo hrepenenje me je ob poti, polni listja, mahu in korenin. Razdajaš se mojim očem, poljubom sonca in dežja. In kamor grem - z menoj si, skalnata pot iz preteklih dni.

Moji koraki so še sveži, topli in polni. Visoke, mehke trave ovijajo stopala. Ozki, visoki stožci jelk in smrek stiskajo skalnato pot. Vmes zaobljeni vrhovi bukev. Rahla sapa mi boža redke lase. Mišice so napete, grem naprej.

SVET GOZDNIH PRAVLJIC

V svež hribovski svet je potopljena moja duša. Tišina je v meni, misel ni več sama. Moje samotne poti so brez srečanja, le mesečina jih pozna. Vetrč jih obišeče in žarki sonca. Stopam po stopnicah od skale do skale. Na najlepšem delu poti sem. Košate jelke, bukke in smreke so tu. Kot v starem grškem hramu je vse to, kjer so se dogajale velike stvaritve.

Iglice in zavese vej, osenčena tla in listi so kot okrašeno plesišče. Skale in kamni, pokriti z mahom, dihajo čistost in vabijo. Rdeče bela markacija na jelki kaže pot naprej. Srce, zarezano na bukvi, je prebodeno z nožem. Z vetrom v travah, čebelami in čmrlji capljam po skalnati poti v svet gozdnih pravljic. Sive brade na jelkah in bukvah so videti kot palčki.

Gozdna samota me prevzema, vonj po prepereolini in trohnelem lesu. Šop praproti in jelenov jezik krasita pritalni svet cvetic in trav. Kam naj stopim, da ne pohodim mravljincev? Vsedem se na panj, na letnice minljivih let, in se pokrijem s tišino. Pogled se oprijema visoke marmornate sive bukke. Kot tovarniški dimnik je.

Skalnata pot je ujela moje podplate. Trave se vzdigujejo za nove stopinje. Grem počasi naprej. Jelovo vejico sem zataknil za klobuk, brado naredil iz lišajev. Velik lapuhov list hladi glavo. Dobro gozdno zemljo vonjam - vonj po večnosti. Tipljem z očmi razmetano skalnato pot. Rešil sem smreko, odrezal srobot pri tleh. Peruti srake tiho lete med smrečjem. Vse se mi zdi v zamaknjenosti nekam odsotno. Neki glas močno zategne in spet izgine.

Nihče me ne vidi med temi visokimi drevesi. Noga zaostaja, trepeče palica v roki. Strmina je, strma skalnata pot. In ti, fridrihštajnska pot, ne odnehaš niti za hip. Vabiš in vodiš me do cilja, ki ni tako blizu. Vir, moj studenec, je še visoko gori. Kmalu bom v svojem drugem domu, v sivi koči iz brun.

BELA BREZA KOT NEVESTA

V kamnu molka, pokritem z mahom, sem ves sam. Sem kakor skalnata pot v tihoti dreves in grmov. Podplati odtiskujejo sledi v mehki zemlji. V svečanem molku metuljev sem. Stopam po skalnati poti in komaj verjamem, da sem spet tu gori. Na podplatih nosim prst, dišečo, gozdno, črno. S to čudno drobno ljubeznijo, potisnjen v ta košček sveta, sem srečen. Spet slišim govornico živali in ptic. Med korenine dreves in skale se zatika noga, kot da ne morem naprej. Odmev svojega glasu slišim, odbija se od skal in skalnatih blokov Mestnega vrha. Vračam se k tebi, siva kočica iz brun, in poslušam, kako razbija srce. Kakor bitje neke usode je tu pri tebi, Jelenov studenec.

Razbohotal se je grm jerebika, ves v belem cvetju. Videti je kot ženin. Bela breza je kot nevesta; ne vem, od kod je prišla sem. Senca mojega gibanja gre za menoj. Lebdim nad prepadnimi previsi. Sledi je polno na stezi, iščejo druga drugo. V šumu besed, starih štiri-deset let, je še polno lepega. Kamen se je prebudil, poti se, naznanja prihod toplih deževnih kapljic. Kot muha v sivi pajčevini si, fridrihštajnska pot! Vedno znova me zapletaš vase. Živo pisani film ob poti se je ustavil.

Nihče ne ve, da sem tu gori pri tebi, Jelenov studenec. Da na mizi pod smrekami pišem pravljico o gozdu. Nihče ne ve, da ležim ob ognju na žametnem mahu, ovit z vonjem svežih smrekovih vej, trde hrapavosti drevesne skorje, glasu pojočih ptic v grmih. V moje čute se je naselil spomin. Šel sem k izviru studenca in tiho obsedel na klopi pod smrekami.

Preperela veja tli na žerjavici. Vetrc je pihljal, hladil razgret obraz in prezračil perje ptic pevk in stara gnezda. Tih je razbijalo moje plašno srce. Gledam staro jelko pri studencu, zamišljeno v svojo rast. Zelena svetloba se spušča z visokih vej - in šepetajoč molk.

JUTRO NA MAHOVNATIH LEŽIŠČIH

Vse se je nekam poskrilo, ni več mušic v poletnem zraku. Neka slutnja je v meni. Ta zelenina nosi nov čas, čas avtomobilov, motorjev in elektronike. Skoraj nihče ne pride več peš sem gor. To pa je tista draž, ki planince gor drži, draži. Hoditi je treba in spet hoditi. Vse je nekam bežno, le skalnate poti in steze so

ostale. Glas nemih metuljev v barvah gledam. Šum sojinih perutnic me prebudi iz sanjskega sveta.

Sanje tkejo pretekli čas. Besede so stisnjene med visoka drevesa. S fotografij na steni kože me gledajo znani obrazi izpred petintridesetih let. Tih pozabljene vise na steni: stare slike kot da na nekoga čakajo.

Prifril metulj apolon. Velike tipalke krase glavo. Prisluskujem tišini, komaj slišim glasove malih siničk. Obirajo drevesno skorjo in tiho čebljajo.

Prijetna tema je bila, vso noč smo se veselili. Proti jutru nismo mogli narazen. Obležali smo na mahu ob ognju in pospali. Prvi ptičji spevi so nas prebudili. Oči se lepljivo odpirajo. Jutro je zasijalo v zlatu. Vstajali smo z mahovnatih ležišč kot prestreljeni. Odišavljeni smo bili od smole in smrek. Zvon iz doline se je oglasil, kakor da je spregovoril kralj. Nekaj smo pekli, zadišalo je po raznjičih. Cvetlice in trave so zadišale. Zvezda jutranjica se kosa z malo kresničko in počasi ugaša pri studencu.

Petrolejka ne brli več v sobi in ne kliče k spanju. Ko pa je prišel čas za odhod v dolino, ko je poslednje ptičje petje utihnilo, smo obstali kakor po dobrem delu. Nikamor se nam ni dalo. Nagibali smo se drug k drugemu in prisluhnil tišini. Netopirji niso več plahutali. Ura v kuhinji je tiktakala. In šele potem smo se spustili na skalnato pot. Vse je še bilo kakor včeraj, ko smo prišli. Zdaj pa moramo spet oditi - prijetno utrujeni. Žalostno in veselo smo odhajali od sive kože iz brun. Kakor da se ne bomo nikoli več videli.

PRETEKLOST NA SLIKAH

Rad sem sedel na klopi pod smrekami ob sobotnih večerih in opazoval vesele obraze mladih ljudi. Prišli so prepoteni, brez naglice. Opazoval sem žive obraze fantov in deklet. Dajali so nahrbtnike na mizo in posedali okoli ognja. Se sušili in grelji. Pili in prižigali cigarete. Išoč tu gori ljubezen, želeč še kaj več kot asfaltno džunglo in mestni prah.

Bili so otroci gozda, kamor električna svetilka še ni prišla. Petrolejka je brlela na mizi. Prepuščeni so bili ritmu gozda, svečavi lune, svetlobi kresnic in migljajočih zvezd. Luna se je dvigala k polnočnemu stolpu, nam pa do spanja ni bilo. Pa lačni in žejni nismo bili.

V svojem lovišču sem bil, ne s puško, s fotokamero. Gozd mi je nudil za celo košarico fotografij. V stekleni prizmi fotoaparata sem zajemal svet tu gori pri tebi, Jelenov studenec. Potem pa sem v temnici razvijal vse te mlade obraze planincev, ki so hodili tod. In ona je ostala v srebrnem bromidu.

Moj fotografski aparat »vashica« v usnjenem toku, ki je ujel življenje, zdaj počiva v omari. Prelepe slike so to. Te podobe odpirajo pre-

teklost, ki je ni več. Vse sem zapravljal, vse spomine, le slike so ostale.

Trdo sem pripet na zemljo tu gori pri tebi, siva koča iz brun. Besede, črke in stavki se utaplajo v zeleni mir gozda. Misli na preteklost se tope v moji glavi. Lepe besede in skrite misli so to. Zaklad sem nesel nazaj v dolino, nešteto fotografij - posnetkov iz narave.

Slike, ki sem jih posnel, mi dajejo čudežno moč. Zbistrijo oči, pomladijo misli in v nekaj trenutkih postanem ves drug. Čutim, kako prihaja vame v velikem valu svetloba in svežina gorskega zraka. Z ramen mi zdrsnejo bremena vsakdanjosti. Skrbi, ki so bile velike in težke, se ob pogledu na slike zgube. Zgubi se vsa mučna teža, da komaj še vem zanjo.

Dolinica Jelenovega studenca me je poklicala in ne ubežim več glasu, ki me vabi. Sledim svetlim slikam na steni pred seboj. Ujel sem jih v kamero v štirih letnih časih, v več letih. Slike me dvigajo. V meni raste najlepše in najjasnejše - hrepenenje po hribih in gozdovih. Iz slik vstajajo svetle podobe skalovja pod Mestnim vrhom.

MLADINA, POLNA SMEHA

Divjina noči ob ognju in polni luni, ob spremljavi nočnih glasov živali in ptic je užitek posebne vrste, ki ga ni moč nositi vsak dan s seboj. Želim si biti tam, čutiti na licih vroč pozdrav sonca, v dlaneh trdo hrapavost drevesne skorje in na čelu božajoči dih vetra. Tisoč prstov sega proti meni, veje dolgolasih smrek kot bi me hotele objeti.

Tiho, po prstih grem, da ne vznemirim pajka. Spušča se po sivi niti na tla. Na vse strani peljejo stezice, mimo skal in skalnatih blokov, redkih starih dreves, v svet tišine in miru. Strmim okoli sebe, če bom spet videl kaj novega. Ušesa prisluškujejo glasu srake. Nekdo me kliče: Peter, zdavnaj je že čas, da si spet prišel! Pogrnil si boš mizo pod smrekami, kaj spekel na žerjavici, popil dva dečka rebule, šilce slivovke in skuhal kavo. Srebal počasi, da bo dalj časa ostal dober okus v ustih.

Spal sem na ličkanju, prijetno je šumelo. Potem sem v trdem spanju sanjal o pticah, ki v meni letajo. Spletajo gnezda in valijo jajčeca. Zbudilo me je zvončkljanje taščic po vrhovih dreves. Dolina pa je ležala skrivnostna, v pričakovanju jutra.

Duh pradavni je še tu gori pri tebi, Jelenov studenec - duh prednikov, ki so hodili tod. Veronice Deseniške in Friderika Celjskega. Kot svetišče je bilo ognjišče pod smrekami, polno daritev. Rad bi spet kosil travo, polno cvetic. Gledal, kako jo suši vroče poletno sonce. Daje dehteče vonje od sebe.

Obračal z grabljami seno, deval v kopo. Sekal

veje, da bo zagorel nov ogenj. Nabiral jagode in maline.

Kot muha v sivi pajčevini si, Jelenov studenec, vedno znova me zapletaš vase. Smeh je bil prešeren, čist zrak jelk, bukev in smrek. Moj obraz se je klanjal in sprejemal tovariše v kočo iz brun, vse prepotene od strme skalnate poti.

S skupnega ležišča je nekdo ob zori zakričal, zvijalo ga je in smeh je bil. Bili so mladi ljudje - fantje in dekleta, polni smeha in plesa. Bili so kot kvas, potreben beli moki. Noge so bile poskočne in gibke. Na drevesa in grme so legale zvezde, srebrn prah lune. Bila je tišina in prasketanje vej na ognju. Pol ptiči, pol miši - netopirji so se vrtinčili, dvigali in padali ter dajali čudne glasove od sebe.

V šumu besed je bilo polno lepega in veselega pri tebi, siva koča iz brun. Iščem te mlade obraze, postali so stari.

SAMOTNA STEZA BREZ SREČANJA

Pogovarjam se sam s seboj o narobnih stvareh na robu tako velikih dogodkov. Mahovnat ležišče, vonj po smrečju. Okus po žerjavici in pepelu. Rdeče rane v lesu nemo tožijo. Molk je tu gori, tišina. Stojim pod nebom in gledam zvezde, vzdihov večera je vse več.

Približale so se neke besede in spet utihnilo. Neko izročilo se je lovilo v kresni noči. Vetr, večni snubec listov, se je oglasil. Igral je na iglice smrek in jelk svoje melodije. Zdelo se mi je, da srebrni zvončki zvončkľajo. Oko je bilo odprto, v uho so vdiral nočni glasovi živali in ptic.

Sovja senca se je nenadoma spustila na vejo, za njo še ena. Za oknom je brlela petrolejka s svojo mehko rumeno svetlobo in klcala k spanju. Meni pa do spanja ni bilo. Kot bi hotela velika zelena bitja dreves govoriti, pa raje molče.

Polno drobnih živalic je v zraku, čudežni so ti drobni glasovi. Čarobni napoj je tvoja čista mrzla voda, Jelenov studenec. Sedaj pa so moje samotne steze brez srečanja, le mesečina jih pozna. Vetr jih obiše in žarki sonca. Moj jaz jih ne obiskuje več.

Nespremenjena naročnina na PV

To, kar se je zgodilo ta čas, se ni zgodilo že dolgo: predsedstvo Planinske zveze Slovenije je na podlagi cen tiskarniških storitev in cen papirja sklenilo, da ostane naročniška cena Planinskega vestnika za tretje trimesečje letošnjega leta nespremenjena, se pravi takšna, kot je bila v drugem trimesečju. To hkrati pomeni, daje po dolgem, dolgem času inflacija pri nas spet v skorajda zahodnoevropskih mejah - in da bo nemara že prihodnje leto spet mogoče v začetku leta plačati celoletno naročnino za Planinski vestnik.